

1 Brazilië

De landen ten zuiden van Panama noemen we: **Zuid-Amerika**. Vroeger woonden er indianen. Europese landen veroverden Zuid-Amerika. Spanje veroverde het meeste land. De Portugezen werden de baas in Brazilië. De meeste Zuid-Amerikanen spreken Spaans of Portugees. Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland veroverden land in het noorden van Zuid-Amerika. Nu zijn alle landen zelfstandig, behalve Frans-Guyana.

Brazilië is het op vier na grootste land ter wereld. Er wonen bijna 200 miljoen mensen, vooral in de grote steden. De grond in Brazilië is niet eerlijk verdeeld. Grootgrondbezitters zijn de eigenaren van plantages en grote graslanden (**pampa's**). Daardoor is er heel weinig land over voor de kleine, arme boeren. Op de plantages is veel akkerbouw voor de export: koffie, soja, suikerriet, sinaasappels en bananen.

São Paulo is een megastad met 19 miljoen inwoners. Er komen veel mensen naar de stad om werk te zoeken. Ze doen vaak werk dat slecht betaalt, zoals schoenenpoetsen of sigaretten verkopen. Arme mensen bouwen sloppenwijken met huizen van hout, steen en plastic. Veel arme kinderen kunnen niet naar school. Ze moeten geld verdienen. Soms worden ze **straatkinderen** en moeten bedelen of eten stelen.

Vroeger was **Rio de Janeiro** de hoofdstad van Brazilië. Ook hier zijn sloppenwijken. In het binnenland van Brazilië wonen weinig mensen. Daarom is daar een nieuwe hoofdstad gebouwd: **Brasília**. Er kwamen moderne gebouwen. Maar de stad groeide snel. Er zijn nu ook sloppenwijken.

2 Wijzer over Zuid-Amerika

Het noorden van Zuid-Amerika is **een tropisch regenwoud**. Het wordt er nooit kouder dan 18 °C en er valt veel regen.

Iets zuidelijker ligt de steppe of **pampa**: droog grasland. Op de pampa's is **extensieve veeteelt**. De **gaucho's** (cowboys) zorgen voor de vele runderen. Argentinië en Brazilië verkopen rundvlees over de hele wereld.

Het **Andesgebergte** is 7000 kilometer lang. Tussen de bergen liggen hoogvlaktes. Het is daar koel en droog. Daar ligt de droogste woestijn ter wereld (**de Atacamawoestijn**). De **Inca's** woonden lang geleden al in de Andes, waar nu Ecuador, Peru en Noord-Chili liggen. Ze leefden van veeteelt en akkerbouw op terrassen. De Incastad Machu Picchu in Peru is heel beroemd.

Het zuiden, in Vuurland, is **een toendra-gebied**. Zelfs in de zomer is het kouder dan 10 °C.

De Galápagos-eilanden liggen 1000 kilometer uit de kust. Dit beschermd natuurgebied hoort bij Ecuador. Er leven dieren die nergens anders op aarde voorkomen, bijvoorbeeld reuzenschildpadden. Natuurbeschermers zijn bang dat te veel toeristen de eilanden kapotmaken.

Bijna de helft van alle **koffie** op de wereld komt uit Zuid-Amerika, vooral uit Brazilië, Colombia en Peru. In Brazilië wordt veel **suikerriet** verbouwd. Daar wordt suiker en alcohol van gemaakt. Veel auto's rijden in Brazilië op benzine én alcohol.

Zuid-Amerika heeft veel **delfstoffen**, zoals koper en ijzer. Het is bijna allemaal **dagbouw**: de delfstof wordt afgegraven aan de oppervlakte. Het landschap verandert hierdoor erg.

In Venezuela wordt **aardolie en aardgas** uit de bodem gehaald. Ruwe olie wordt in Curaçao verwerkt tot bijvoorbeeld brandstof voor vliegtuigen.

3 Het Amazonegebied

De Amazone begint hoog in de Andes in het zuiden van Peru en eindigt in de Atlantische Oceaan. Deze rivier vervoert het meeste water op de wereld. Tot de stad Manaus is het water diep genoeg voor zeeschepen. Manaus ligt 1500 kilometer van de kust.

Het Amazonegebied is het grootste **tropisch regenwoud** van de wereld. Hier groeien bijzondere planten en unieke dieren. Hiervan worden bijvoorbeeld medicijnen gemaakt.

De **Matis** is een indianenvolk dat in het Amazonewoud woont. Men denkt dat er nog wel 50 onbekende volken leven in het Amazonegebied. Ze leven van de jacht en verzamelen eetbare planten en vruchten.

Een tropisch regenwoud heeft vier lagen:

- 1 de allerhoogste bomen;
- 2 het bladerdak van bomen van 60 meter hoog. Dit houdt regen en zonlicht tegen;
- 3 een laag met palmbomen en lianen (klimplanten). In de middelste twee lagen leven veel apen en vogels;
- 4 de bodem. Hier komt weinig zonlicht en regen. Er leven kleine dieren en insecten.

Er wordt veel bos gekapt voor timmerhout en als grondstof voor papier. En om ruimte te maken voor de landbouw, wegen en steden. Ook om te zoeken naar goud, ijzer en uranium. Als de bomen worden gekapt, verdwijnen ook de dieren.

Bos wordt ook **illegaal gekapt** door boeren en houthakkers. De Braziliaanse regering probeert het illegale kappen tegen te gaan. Meubels met het **FSC-keurmerk** zijn niet van illegaal gekapt hout gemaakt.